

O CITIRANJU U SUVREMENIM HRVATSKIM PISANIM MEDIJIMA

Karabalić, Vladimir

Source / Izvornik: **Jezik medija nekada i sada, 2016, 148 - 163**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Accepted version / Završna verzija rukopisa prihvaćena za objavljivanje (postprint)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:915497>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-12-04**

FILOZOFSKI FAKULTET

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

Vladimir Karabalić
Filozofski fakultet u Osijeku
vkarabalic@ffos.hr

O CITIRANJU U SUVREMENIM HRVATSKIM PISANIM MEDIJIMA

Izvorni znanstveni rad

UDK 81'36:070
811.163.42'42:316.77

Citiranje kao jedno od često korištenih sredstava kojima novinari nastoje postići vjerodostojnost svog izvješćivanja obrađuje se u članku metodološki pod aspektom obveza koje novinar preuzima kad citira tuđi govor. Pod tim aspektom u članku su na korpusu internetskih izdanja hrvatskih novina i drugih informativnih internetskih portala opisane razlike između neutralnog i različitih vrsta interpretativnog citiranja, ovisno o predikatu u rečenici koja uvodi citat. Neutralno citiranje primjereno je novinskom citiranju, dok interpretativno citiranje nije uvijek primjereno, čak se ponekad može ocijeniti kao manipulativno, kako je pokazano na nekim primjerima.

Ključne riječi: neutralno citiranje, interpretativno citiranje, uvodnik citata, neutralni glagoli govorenja, kognitivi, ilokucijski glagoli, kinegrami, manipulacija

1. Neutralno citiranje

Neutralnim citiranjem smatramo u ovom članku ono kod kojega se novinar obvezuje samo na to da je osoba koju citira (u daljnjem tekstu: primarni govornik ili skraćeno PG) doista rekla to što novinar navodi. Ako se ispostavi da PG nije rekao to što novinar tvrdi da je PG rekao, novinar je napisao neistinu i time se izložio sankcijama.

Evo primjera neutralnog citiranja:¹

(1) *Milanović na temu Linića "sve rekao prije tri tjedna"*

Neka na pitanja o ministru Liniću odgovaraju oni koji šire informacije o njegovom odlasku, izjavio je danas premijer Zoran Milanović u Londonu gdje sudjeluje na investicijskom forumu Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) o investiranju u zapadni Balkan.

¹ Glagole govorenja u ovom novinskom članku i njihove surogate u drugim člancima koji su citirani u daljnjim poglavljima istaknuo u tekstu masnim slovima autor V. K.

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

*Onaj tko plasira u medijima informacije o odlasku ministra financija Slavka Linića neka odgovara na pitanja o njegovoj smjeni, **rekao je** premijer Milanović **odgovarajući** na upite hrvatskih novinara o medijskim nagađanjima o tome hoće li Linić ostati ministar. "Taj tko to pušta u novine, neka vam da odgovor. Jučer je na televiziji bio jedan sudac koji je cijelu Vladu i Sabor proglasio kriminalcima. Naravno bez ikakvih posljedica, jer to je normalno u Hrvatskoj", **rekao je** Milanović, **dodajući** da "ljudi pričaju svašta".*

***Istaknuo je** kako na temu Linića sve rekao prije tri tjedna te da nema tome što dodati. "Više me nitko neće isprovocirati, nije ni do sada. A onaj ili ona tko smatra da o tome može govoriti javno, neka govori. Dakle, treba pitati ljude koji tu temu, očito iz nekog razloga danima, ja bih rekao, neodgovorno, ispod žita, guraju u medije. Neka samo nastave, puno sreće", **zaključio je** Milanović.*

*Premijer **je** na upite oko rebalansa proračuna **rekao** kako misli da imamo rješenje. Imamo plan A i plan B, razgovarat ćemo s Europskom komisijom, **kazao je**. Još uvijek ne mogu o tome reći sve, ali ne radi se ni o kakvim receptima iz šušira, **istaknuo je** premijer. (Hina)*

- (2) - *Buon giorno. Dobar dan. **Tim se riječima okupljenima obratio** Paul Vandoren, veleposlanik pri Delegaciji EU-a u Hrvatskoj. **Istaknuo je** da je najveći izazov za Hrvatsku i Istru pokretanje gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta pa su potrebni ulagači iz Hrvatske i EU-a. "Istra će morati imati razvojni plan s određenim prioritetima. Izazov je vaš", **poručio je** Vandoren. (...) "U Europi ne teče med i mlijeko, ali znam da je to sjajna prilika za sadašnju generaciju Istrijana", **veli** Jakovčić. (...)*

Za ocjenu citira li novinar neutralno ili pak interpretira citirano bitan je glagol, odnosno predikat u rečenici koja uvodi citat. Kod neutralnog citiranja osnovni su glagoli *reći* i *kazati* (obično u perfektu: *rekao/-la je*, *kazao/-la je*) te glagol *veli* (uvijek u prezentu), zatim analitički predikati kao *obratiti se riječima*, *uputiti riječi* i sl. Glagol *govoriti*, koji bi spadao u istu skupinu s navedenim glagolima s obzirom na naš osnovni kriterij obveza koje novinar preuzima kad navodi tuđi govor, zbog svog nesvršenog vida rijetko uvodi citiranje (primjeri 3 i 4 dolje), obično uvodi neupravni govor (primjeri 5 i 6), često samo tematski sažimajući govor PG-a (primjeri 7 i 8).

- (3) "Radim za budućnost, govorio je Tesla, i suvremenici me neće razumjeti, ali jednoga dana prevladat će naučni zakoni prirode čije sam tajne otkrio i sve će se izmijeniti, kao dlanom o dlan, sve će se promijeniti."
- (4) *Majka Terezija govorila je cijelom svijetu, svakom čovjeku osobno, a osobito najsiromašnijima među siromašnima: "Bog te ljubi!"*
- (5) *Lukavi Pupovac dolazi u Vukovar položiti vijence svim žrtvama, a govorio je da u tome gradu nema emocija već politike.*

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- (6) *Bušić je govorio kako smo dobili svoju zemlju, a u njoj nitko nije sretan.*
- (7) *Predsjednik HNS-a BiH i HDZ-a BiH dr. Dragan Čović gostovao je jučer na Radiju Herceg Bosne. Govorio je o kandidaturi za hrvatskog člana Predsjedništva BiH i političkim događanjima.*
- (8) *O tome koliko je za svaku organizaciju važan timski rad, te kako voditi timove, govorio je prošle srijede, na predavanju u Rijeci Matjaž Kek, trenutno jedan od najpopularnijih nogometnih trenera u Hrvatskoj i regiji.*

Osim s navedenim glagolima, neutralnim citiranjem možemo smatrati i kada novinar u uvodniku citata upotrebljava glagole kao što su *izjaviti, poručiti, zaključiti, istaknuti* (v. u primjerima 1 i 2 gore). Naime ove glagole novinari obično upotrebljavaju u alternaciji s *reći* i *kazati* sinonimno, a razlog je vjerojatno stilski: da se ne bi stalno ponavljali glagoli *reći* i *kazati* u tekstovima koji sadrže više citata.

Tako primjerice u citatima koji su uvedeni glagolom *istaknuti* u pravilu nije ništa više istaknuto nego u citatima koji su uvedeni glagolima *reći* i *kazati* (v. u primjerima 1 i 2).

Ili u citatima koji su uvedeni glagolom *zaključiti* ne radi se doista o jezičnom činu zaključivanja u smislu izvođenja zaključka iz premisa, nego je *zaključiti* ovdje upotrijebljen jednostavno u značenju 'reći na kraju'.

Glagol *poručiti* ovdje je također sinoniman s glagolima *reći* i *kazati*: u primjeru (2) – "*Istra će morati imati razvojni plan s određenim prioritetima. Izazov je vaš*", **poručio je Vandoren** – bez ikakve promjene značenja moglo je stajati i *rekao je Vandoren* ili *kazao je Vandoren*, baš kao i u rečenicama s glagolima *istaknuti, zaključiti, izjaviti* koji se u novinskom diskursu u kontekstu citiranja bez promjene značenja mogu zamijeniti s *reći* ili *kazati*.

Neutralnim citiranjem smatramo i kada novinar u uvodniku citata upotrebljava glagole *dodati, odgovoriti, replicirati*. *Dodao je* znači 'rekao je još i ovo', dok glagol *odgovoriti* indicira samo dijaloški kontekst govora, kao što pokazuje i tvorba toga glagola (prefiks *od* + *govoriti*), dakle *govoriti* kao reakcija na nečiji govor. Umjesto glagola *odgovoriti* novinari relativno često upotrebljavaju sinonimno *replicirati*:

- (9) *Najavu desnih udruga da bi se mogle ponovo obratiti Ustavnome sudu, Jovanović je replicirao riječima: - Da sam zloban i ja bih mogao tražiti procjenu ustavnosti katoličkog odgoja u školama, jer je nastavni plan za taj program donesen bez javne rasprave.*
- (10) *Republikanski senator s Floride i sin kubanskih useljenika Marco Rubio izabran je replicirati 12. veljače na govor demokratskog predsjednika Baracka Obame o stanju nacije.*

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- (11) *Točno u ponoć istječe rok do kada obrane mogu replicirati haškom tužiteljstvu, koje je njihovu žalbu na presudu za zločine u Oluji i nakon nje proglasilo neosnovanom.*

Pritom novinari imaju ponekad problema s gramatikom tog glagola: u primjeru (9) glagol je upotrijebljen s objektom u akuzativu: *najavu ... je replicirao*. No ispravno je ipak s prijedložnim objektom kao u primjeru (10): *replicirati ... na govor*. A moguće je i bez objekta koji označava predmet replike, ali s frazom u dativu koja označava komu je replika namijenjena, kao u primjeru (11): *replicirati haškom tužiteljstvu*. A u primjerima (9) i (10) adresat replike izražen je genitivnim atributom uz imenicu koja označava predmet replike: *najavu desnih udruga; govor demokratskog predsjednika Baracka Obame*.

2. INTERPRETATIVNO CITIRANJE

Za razliku od neutralnog citiranja, kod kojega se novinar obvezuje samo na to da je PG doista rekao to što novinar navodi,² kod interpretativnog citiranja novinar preuzima osim toga još i neke druge obveze, ovisno o predikatu u rečenici koja uvodi citat. U nastavku su zbog ograničenog prostora prikazane tek tri skupine³ takvih interpretativnih predikata i problematika njihove uporabe umjesto neutralnih glagola govorenja.

2.1. Kognitivi umjesto glagola govorenja

Umjesto glagola govorenja, u uvodnicima novinskih citata vrlo su česti kognitivi, kako ću nazvati glagolske i imensko-glagolske označitelje mišljenja kao što su *smatra, vjeruje, uvjeren(a) je, svjestan / svjesna je, njegov/njezin je stav* i sl.:⁴

- (12) *- Bilo je iznenađenje to što Linić nije u prvom redu. Svi su to primijetili. I ono prazno mjesto. Možda se može protumačiti i kao neka njegova poruka, to više što nije bio govornik na skupu, ali ne treba zaključivati dugoročno. Ne vjerujem da će biti dalekosežnih posljedica, po-*

² Prema tipologiji izvješća o jezičnim činovima odnosno intencionalnim stanjima (*reports of speech acts vs. reports of intentional states*) u Searle (1983) naše „neutralno citiranje“ pripadalo bi u tip *verbatim reports* kod kojega se izvjestitelj obvezuje da je točno ponovio riječi primarnog govornika, ali ne i ilokucijski čin koji je PG izveo (Searle, 1983: 186). Primjerice ako je PG tvrdio da je X slučaj, izvjestitelj koji ga citira ne tvrdi niti se obvezuje na to da je X slučaj, nego tvrdi i obvezuje se na to da je PG rekao da je X slučaj (usp. Karabalić, 2012: 23). Ili ako je PG apelirao na adresata A svog iskaza da učini X, izvjestitelj koji ga citira ne apelira niti se obvezuje na to da želi da A učini X, nego tvrdi i obvezuje se na to da je PG apelirao na adresata A da učini X. Ili ako je PG obećao da će učiniti X, izvjestitelj koji ga citira ne obećava niti se obvezuje na to da namjerava učiniti X, nego tvrdi i obvezuje se na to da je PG obećao da će učiniti X. Itd.

³ Pregled svih skupina glagola koji uvode citate dali su primjerice Harras (2001) i Heringer (2006) i (2011) – Harras više sa semantičkog aspekta, tj. s obzirom na značenja dotičnih glagola, a Heringer pragmatički, tj. s obzirom na (problematičnu) upotrebu pojedinih skupina glagola.

⁴ Prema spomenutoj tipologiji izvješća o jezičnim činovima i intencionalnim stanjima u Searle (1983) citiranje s takvim uvodnicima pripadalo bi u tip „izvješća o sadržaju uvjerenja“ (*content reports of beliefs*, Searle, 1983: 188) kod kojega se izvjestitelj obvezuje na to da osoba o kojoj izvješćuje smatra, vjeruje, zna itd. da je X slučaj.

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

gotovo ne sada kad je riječ o prekomjernom deficitu - uvjeren je jedan SDP-ov dužnosnik.

- (13) *'Nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban. Tko ide protiv njega, ide protiv Ustava', smatra ministar.*
- (14) *Činjenica da ćemo učenike naučiti misliti svojom glavom, doprinijet će tomu da Hrvatska postane boljom zemljom, vjeruje Jovanović.*
- (15) *– Bili smo na ispitivanju, ja sam vidjela kad su ga na sud doveli u lancima. Rekao je da mu je jako žao, ali sad je kasno za to – svjesna je majka dječaka.*
- (16) *- Ma nemojte me, molim vas, više o tome pitati. Oni su za mene završena priča. Nisu više dio momčadi i na njih ne računam - Čačićev je stav o izgonu kapetana Leke i Pokrivača.*

Karakterističan je prezent (za razliku od perfekta kod upotrebe neutralnih glagola govorenja).

Upotreba kognitiva u uvodniku citata umjesto glagola govorenja ima svoje uporište u konvenciji prema kojoj se očekuje da govornik doista misli, smatra, vjeruje to što tvrdi, dakle da je iskren.⁵ Postojanje te konvencije vidi se npr. po tome što govornik ne može nešto tvrditi i nakon toga izjaviti da ne smatra to što tvrdi. Uzmimo primjer (13): smatrali bismo proturječjem da je ministar u produžetku svoje izjave (13) kazao primjerice (13a) ili (13b).

(13) *'Nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban. Tko ide protiv njega, ide protiv Ustava. (13a) *Ali ja ne smatram da nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban i da ide protiv Ustava tko ide protiv građanskog odgoja.'*

(13) *'Nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban. Tko ide protiv njega, ide protiv Ustava. (13b) *Ali ja smatram da građanski odgoj nije potreban u školi i da nije protuustavno ići protiv građanskog odgoja u školi.'*

Odnosno ministra bismo mogli optužiti za neiskrenost ako bi nakon izjave (13) praktično djelovao protiv građanskog odgoja u školama.

Problematika upotrebe kognitiva umjesto glagola govorenja u uvodnicima citata leži u tome što novinar ne može znati je li primarni govornik PG govorio iskreno. Dakle za razliku od neutralnih glagola govorenja *reći, kazati* itd., upotrebom kojih se novinar, kako je već rečeno, obvezuje samo na to da je PG doista rekao to što je novinar citirao, upotrebom kognitiva novinar tvrdi da PG smatra, vjeruje, drži i sl. to što je citirano. Time se novinar obvezuje na

⁵ Usp. Searle (1976: 4).

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

postojanje takvih uvjerenja kod PG-a. Naime u protivnom ako se ispostavi da PG ne smatra to što je rekao, novinar je napisao neistinu tvrdeći da PG smatra to što je rekao.

Tvrdeći to, novinar se također obvezuje da i sam vjeruje da PG smatra to što je rekao, sukladno već spomenutoj konvenciji prema kojoj se govornik koji nešto tvrdi obvezuje da misli, vjeruje, smatra itd. to što tvrdi. Postojanje te konvencije vidi se npr. po tome što novinar ne može napisati da PG smatra to što je rekao, a da on, novinar, ne vjeruje da PG smatra to što je rekao:

(13) *'Nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban. Tko ide protiv njega, ide protiv Ustava', smatra ministar. (13c) *Ali ja ne vjerujem da ministar to smatra.*

Da je novinar umjesto glagola *smatra* upotrijebio glagol govorenja, onda bi mogao izraziti svoju sumnju u ministrovu iskrenost:

(13d) *'Nitko nema pravo reći da je građanski odgoj nepotreban. Tko ide protiv njega, ide protiv Ustava', kazao je ministar. Ali ja ne vjerujem da ministar to doista misli.*

Upotreba kognitiva umjesto glagola govorenja problematična je dakle stoga što se izjava PG-a ne može uzeti kao evidencija za postojanje odgovarajućeg uvjerenja kod PG-a – jer moguće je da je PG govorio neiskreno, a novinar u trenutku citiranja ne može znati je li PG govorio iskreno ili neiskreno. Tek se kasnije eventualno može pokazati je li se PG držao navedene konvencije iskrenosti koja regulira vršenje jezičnih činova kakvi su tvrdnje, prema kojoj govornik koji nešto tvrdi doista i vjeruje to što tvrdi; u protivnom podliježe sankcijama zbog neiskrenosti, koja se u našoj i vjerojatno svim drugim kulturama osuđuje.

2.2. Ilokucijski glagoli u uvodniku citata

Ilokucijski glagoli označuju tip jezične radnje koja se vrši iskazom: *obećati, ispričati se, tvrditi, zamoliti, zahvaliti* i brojni drugi. Upotrebom ilokucijskih glagola u uvodniku citata novinar se obvezuje osim na to da je primarni govornik PG doista rekao što novinar navodi još i na to da je PG svojim iskazom, koji novinar citira, izvršio dotični jezični čin obećanja, isprike, tvrdnje, molbe, zahvale. Novinar dakle iskazu PG-a pridružuje određeno ilokucijsko značenje, interpretira taj iskaz kao izvršenje dotičnog jezičnog čina od strane PG-a.⁶

U primjeru (17) novinar tvrdi da se PG ispričao:

⁶ Prema spomenutoj tipologiji izvješća o jezičnim činovima i intencionalnim stanjima u Searle (1983) citiranje s ilokucijskim glagolom u uvodniku spadalo bi u tip izvješća o ilokucijskim činovima: izvjestitelj ponavlja što je PG rekao i izvješćuje o ilokucijskom činu koji je PG izvršio svojim iskazom (Searle, 1983: 191).

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- (17) *Blaženi Alojzije Stepinac bit će proglašen svecem, ali ne 28. svibnja kako su mediji jutros objavili. Naime, sada mediji javljaju da bi to moglo biti u listopadu. Informaciju o tome da će Stepinac biti proglašen svetim u svibnju je dao monsignor Milan Simčić, svećenik koji desetljećima djeluje u Rimskoj kuriji. On se u subotu popodne ispričao i rekao da je riječ o njegovoj greški. Primijetio sam da mi se u računalu pobrkao datum jer sam istovremeno na istoj stranici pisao o kanonizaciji dvojice papa, Ivana XXIII. i Ivana Pavla II. – ispričao se monsignor Milan Simčić.*

Karakteristično je za jezični čin isprike da govornik to mora učiniti eksplicitno, dakle upotrijebiti sam ilokucijski glagol u svom iskazu: *Ispričavam se što sam / zbog ... ili Izražavam ispriku što sam / zbog ... ili Oprosti(te) što sam / zbog ...* Kad pogledamo što novinar navodi da je PG rekao u primjeru (17), vidimo da se PG nije ispričao, iako novinar tvrdi da jeste. Moguće je naravno da novinar nije citirao sve što je PG rekao, ali mi to ne znamo. U svakom slučaju to što je novinar citirao nije isprika PG-a.

Za razliku od (17), primjer (18) donosi ispravnu upotrebu glagola *ispričati se* u uvodniku citata jer je PG eksplicitno izrazio ispriku:

- (18) *- Nadam se da će i žrtve kojima ponovno **izražavam** svoje žaljenje i **ispriku**, naći snage da prevladaju ove poteškoće, **ispričao se** i putem trećeg Dnevnika HTV-a zadarski nadbiskup.*

Primjer (19) je kompleksniji:

- (19) *Josipović u New Yorku: Bill Clinton obećao dovođenje američkih ulagača u Hrvatsku*

Predsjednik Josipović u utorak je sudjelovao na otvaranju 6. godišnjeg sastanka Clintonove Globalne inicijative u New Yorku, na kojoj su se okupili predstavnici 90 zemalja, uključujući 67 sadašnjih i bivših državnika, oko 600 poslovnih čelnika i predstavnika više od 500 nevladinih organizacija

Hrvatski predsjednik Ivo Josipović izjavio je u utorak u New Yorku da mu je bivši američki predsjednik Bill Clinton na sastanku obećao dovođenje američkih investitora u Hrvatsku, koji bi ulagali u turizam.

"Bilo je razgovora o mogućim investitorima iz SAD-a. Bivši predsjednik Clinton je ponudio neke inicijative koje ću ja prenijeti hrvatskoj vladi", rekao je Josipović hrvatskim novinarima u New Yorku.

On je izrazio nadu da će Bill Clinton u dogledno vrijeme doći u Hrvatsku s investitorima, što bi trebalo pridonijeti gospodarskoj suradnji SAD-a i Hrvatske.

Na pitanje da li su spominjani konkretni ulagači, Josipović je rekao da se načelno razgovaralo o ulaganju u turizam.

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

Clinton i Josipović sastali su se u ponedjeljak navečer, a razgovarali su i o stanju u regiji. "Predsjednik Clinton je poznat kao prijatelj Hrvatske i regije. Razgovarali smo o stanju u regiji, o potrebi da se stanje i dalje popravlja, da se između država uspostavi što bolja suradnja i da se rješavaju problemi iz prošlosti", rekao je Josipović, ističući da je "Clinton podržao napore koja Hrvatska poduzima u regiji".

Predsjednik Josipović u utorak je sudjelovao na otvaranju 6. godišnjeg sastanka Clintonove Globalne inicijative u New Yorku, na kojoj su se okupili predstavnici 90 zemalja, uključujući 67 sadašnjih i bivših državnika, oko 600 poslovnih čelnika i predstavnika više od 500 nevladinih organizacija.

U rečenici

Hrvatski predsjednik Ivo Josipović izjavio je u utorak u New Yorku da mu je bivši američki predsjednik Bill Clinton na sastanku obećao dovođenje američkih investitora u Hrvatsku, koji bi ulagali u turizam

novinar tvrdi da je predsjednik Josipović izjavio da mu je Clinton obećao dovođenje američkih ulagača u Hrvatsku. Iz te navodne Josipovićeve izjave novinar izvodi svoju tvrdnju u naslovu da je Clinton obećao dovođenje američkih ulagača u Hrvatsku. No je li predsjednik Josipović doista izjavio da mu je Clinton obećao dovođenje američkih ulagača u Hrvatsku? Je li dakle ta polazna novinarova tvrdnja, iz koje onda izvodi tvrdnju u naslovu, istinita? Pogledamo li što novinar u članku piše, u upravnom ili neupravnom govoru, da je Josipović izjavio na temu američkih ulagača u Hrvatsku, nigdje nema potvrde da je Josipović izjavio da mu je Clinton obećao dovođenje američkih ulagača u Hrvatsku:

"Bilo je razgovora o mogućim investitorima iz SAD-a. Bivši predsjednik Clinton je ponudio neke inicijative koje ću ja prenijeti hrvatskoj vladi", rekao je Josipović hrvatskim novinarima u New Yorku.

On je izrazio nadu da će Bill Clinton u dogledno vrijeme doći u Hrvatsku s investitorima, što bi trebalo pridonijeti gospodarskoj suradnji SAD-a i Hrvatske.

Na pitanje da li su spominjani konkretni ulagači, Josipović je rekao da se načelno razgovaralo o ulaganju u turizam.

Josipović je dakle rekao samo da je Clinton „ponudio neke inicijative“, ali ne i da je **obećao** poslati američke investitore u Hrvatsku. Josipović je također navodno, kako tvrdi novinar, „izrazio nadu“ da će Clinton doći u Hrvatsku s investitorima, te da se načelno razgovaralo o ulaganju u turizam. Ni u tom dijelu teksta nema dakle potvrde da je Clinton nešto obećao.

Za razliku od (19), primjer (20) donosi ispravnu upotrebu ilokucijskog glagola *obećati*:

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- (20) *Milan Bandić obišao je skijalište na Sljemeni okupanu suncem koje je bilo prepuno skijaša. Najprije je posjetio snowboardere kojima je obećao boardpark.*
"Boarderi zaslužuju da im se na zelenom spustu napravi teren na kojem će oni moći izvoditi ove vratolomije, a to ćemo napraviti najesen", obećao je Bandić, a jedan od boardera mu se zahvalio dok je letio zrakom, zaurlavši - Milana za predsjednika!

To što je Bandić rekao doista jeste obećanje, za razliku od onoga što je Clinton navodno rekao Josipoviću u primjeru (19). U primjeru (20) ispravna je i upotreba ilokucijskog glagola *zahvalio*: u navedenom kontekstu „urlanju“ boardera *Milana za predsjednika!* doista možemo pripisati komunikativno značenje zahvale.

2.3. Kinegrami umjesto glagola govorenja

Umjesto neutralnih glagola govorenja novinari u uvodima citata upotrebljavaju i tzv. kinegrame (Burger, 1976), tj. glagole te idiomatske izraze koji označavaju popratno neverbalno ponašanje PG-a dok je govorio (primjeri 21-24) ili način govorenja (primjeri 25 i 26).

- (21) *Jednodnevni posjet Sarajevu hrvatske premijerke Jadranke Kosor i susret s izbornikom bosankohercegovačke reprezentacije Ćirom Blaževićem izazvao je uvjerljivo najveći interes medija nego bilo koji drugi premijerkin susret u današnjem napornom sarajevskom itinereru.*
- Budite prema njoj fini, ona je jedna delikatna žena - upozoravao je Ćiro bulumentu napetih novinara, koji su krotko poput pionira klimali glavom. (...)
- Napiši kako mi je rekla da će navijati za Bosnu protiv Portugala - namignuo nam je nakon sastanka s premijerkom.
- (22) *Vladimir Šeks, nažalost, nije želio komentirati navodne prijetnje, samo se nasmijao kada smo mu se predstavili putem telefona i uz smijeh kratko kazao "Doviđenja".*
Očito ga ne uzrujava to što je njegov nekadašnji prijatelj, koji služi kaznu zbog ratnih zločina u Mostaru, napisao u razglednici.
- (23) *– Kad sam vidjela fotografiju pretučenog dječaka, zgrozila sam se od šoka. A kad sam doznala da mu je to učinio moj sin... – odmahnula je glavom i zaplakala majka 16-godišnjaka, najstarijeg od trojice dječaka prijavljenih da su u četvrtak predvečer brutalno pretukli 14-godišnjaka koji se vraćao doma iz škole.*
- (24) *“Izato sad ja, Salomon Perel kojeg je majka zvala Sally, sjedim s vama i mogu do kraja života obavljati svoju misiju, a ona ima samo jedan cilj: kroz edukaciju se boriti da se nacionalsocijalistička ideologija nikada više ne ponovi”, popravio je rukave sakoa.*

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- (25) - *Gdje je Slavko Linić? Ne vidim ga u redu s ostalim ministrima. A došao je, vidio sam ga - šaputalo se među SDP-ovim članstvom prije početka 6. tematsko-izvještajne konvencije stranke pod geslom "Red, rad i rast" koja je jučer održana u zagrebačkom Hypo centru.*
- (26) – *Uh, bolje mi je da se maknem odavde – procijedio je kroza zube belgijski ministar obrane kada su se četiri ministrice smjestile na klupi pružajući jednom od pripadnika osiguranja mobitel da ih snimi zajedno.*

Za gestiku i mimiku karakteristično je da imaju širok spektar mogućih značenja. Da bi bile razumljive, potrebne su informacije iz konteksta. Recimo kontekst u primjeru (23) dovoljno je informativan da razumijemo značenje neverbalnog ponašanja *odmahnula je glavom i zaplakala*: izraz nevjerice, očaja. To međutim nije slučaj u primjeru (22) gdje nam novinar nameće svoju interpretaciju neverbalnog ponašanja (smijeha): da PG očito nije uzrujan. Ovo je međutim tek jedno od mogućih značenja smijeha u kontekstu primjera (22), tako da se taj smijeh ne može uzeti kao pouzdana evidencija za istinitost novinarove tvrdnje da PG nije bio uzrujan.

Primjeri kao (24), gdje je u uvodniku citata navedeno neverbalno ponašanje koje nije komunikativno u smislu da značenjski ne prati verbalni iskaz, u novinarskom diskursu nisu doduše česti, češće se mogu naći u književnosti, usudio bih se reći iz svoje lingvističke perspektive u lošoj književnosti. Naime takve uvodnike citata ocjenjujem izrazito loše iz jednostavnog razloga jer nemaju nikakve veze s citatom koji uvode. Ako uopće treba navoditi takvo neverbalno ponašanje koje se odvija paralelno s govorom, a s njim i nema neke veze, onda samo npr. u obliku predikatnog proširka ili dodanog predikata uz glavnu rečenicu u kojoj je glagol govorenja:

- (24a) *"I zato sad ja, Salomon Perel kojeg je majka zvala Sally, sjedim s vama i mogu do kraja života obavljati svoju misiju, a ona ima samo jedan cilj: kroz edukaciju se boriti da se nacionalsocijalistička ideologija nikada više ne ponovi", kazao je Perel, popravivši / i popravio rukave sakoa.*

Zarez je između uvodnika citata i predikatnog proširka obvezan jer radi se o dodanom predikatu koji s citatom i njegovim uvodnikom nema puno veze. A najbolje je rješenje navesti neverbalno ponašanje u novoj rečenici:

- (24b) „ ... “, kazao je Perel. Popravio je rukave sakoa.

Autor novinskog članka iz kojega potječe primjer (25) želi nas uvjeriti da može čuti i šaputanja tako jasno da ih može i citirati. Ovakvo citiranje u stilu kuloarskih govorkanja karakteristično je za žuti tisak. Autor bi možda bio uvjerljiviji da je o sadržaju navodnih šaputanja izvijestio u nepravnom govoru:

- (25a) *Prije početka 6. tematsko-izvještajne konvencije SDP-a pod geslom "Red, rad i rast", koja je jučer održana u zagrebačkom Hypo centru, šaputalo se među SDP-ovim članstvom o tome*

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezič medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

da ministar Linić nije sjedio u redu s ostalim ministrima.

U članku iz kojega potječe primjer (26) govori se o tome da europska ministarstva obrane polako prestaju biti muškim bastionima jer evo već u četiri zemlje EU-a ministri obrane su žene. Novinar u članku tvrdi da postoje muški političari kojima se ne sviđa taj razvoj i navodi kao primjer belgijskog ministra obrane kojemu upotrebom izraza *procijedio je kroza zube* pripisuje taj stav nesklonosti prema ženama ministricama obrane. Naime kinegramu *procijediti kroz zube* konvencionalno je pridruženo značenje negodovanja, antipatije i sl.

Karakteristično za upotrebu mnogih kinegrama je to da se govornik, u našem slučaju novinar, ne obvezuje nužno na to da je osoba o kojoj govori (primarni govornik PG) doista izvela dotičnu gestu ili mimiku ili govorila na određeni način, ali se govornik (novinar) uvijek obvezuje na to da je osobi pripisao određeni stav koji čini konvencionalno značenje kinegrama u dotičnom kontekstu.

3. UMJESTO ZAKLJUČKA

Spomenimo na kraju još nekoliko problema novinskog citiranja koji u ovom članku zbog ograničenog prostora nisu mogli biti opširnije izloženi.

(27) *Ruski ministar vanjskih poslova Sergej Lavrov je u telefonskom razgovoru s njemačkim kolegom Frankom-Walterom Steinmeierom istaknuo kako svako nasilje u Ukrajini mora prestati, uz poseban naglasak na "upotrebu ukrajinske vojske i naoružanih radikalnih nacionalista u jugoistočnoj Ukrajini".*

Novinar nam prenosi sadržaj telefonskog razgovora (!) između dvaju političara bez ikakve informacije o tome kako je došao do tog sadržaja. Ne vjerujemo da je mogao prisluškovati taj telefonski razgovor.

(28) *Rusko ministarstvo vanjskih poslova kritiziralo je jučerašnju izjavu američkog državnog tajnika Johna Kerryja, koji je rekao da je intervencija Rusije "nevjerojatan čin agresije" te kako ukrajinska kriza nije "repriza" Hladnog rata.*

Primjer (28) ilustrira relativno česte greške kod upotrebe neupravnog govora s više primarnih govornika gdje nije jasno tko je što rekao. U ovom konkretnom primjeru nije jasno je li Kerry rekao i "kako ukrajinska kriza nije 'repriza' Hladnog rata", ili je to izjavilo rusko ministarstvo vanjskih poslova u svojoj kritici?

(29) *Kineski predsjednik Xi Jinping u telefonskim razgovorima sa američkim predsjednikom Barackom Obamom i njemačkom kancelarkom Angelom Merkel zatražio je da se pronade političko rješenje za krizu u Ukrajini te od svih "sukobljenih" strana traži da smire situaciju.*

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- *Situacija u Ukrajini je ekstremno komplicirana i najbitnije je da sve strane ostanu mirne i suzdrže se naglih poteza kako bi se izbjegla eskalacija tenzija - rekao je Xi Obami, objavilo je kinesko ministarstvo vanjskih poslova, piše Guardian. (...)*

- *Rješenje krize mora se tražiti političkim i diplomatskim putem - dodao je Xi. Kineski predsjednik kazao je Merkel da je "izrazito osjetljiva" i treba oprezno "vagati" poteze. (...)*

Primjer (29) ilustrira kao prvo nažalost relativno čest običaj naših novinara da pod navodnike stavljaju pojedinačne riječi, suprotno dobrom citiranju kod kojega se navodi cijela rečenica, i time se izlažu kritici da su riječ izvukli iz konteksta u manipulativne svrhe. Osim toga nije uvijek jasno zašto citiraju baš tu određenu riječ. Konkretno u primjeru (29) nije razvidno zašto novinar iz govora PG-a izdvaja riječ „sukobljenih“ kad je jasno da se u Ukrajini doista radi o sukobljenim stranama. Ili što je to toliko posebno primjerice u riječi „vagati“ (na kraju primjera) da novinar osjeća potrebu da ju označi kao citat, dakle da čitatelj razumije da ta riječ ne potječe od novinara nego da ju je izrekao kineski predsjednik?

Kao drugo, primjer (29) ilustrira problem izvora citata. U sredini teksta navedena su čak tri izvora citata: (...) - *rekao je Xi Obami, objavilo je kinesko ministarstvo vanjskih poslova, piše Guardian*. Radi se dakle o citiranju iz treće ruke. Ovo je nevjerodostojno citiranje iz jednostavnog razloga jer postoji opasnost iskrivljavanja citata koji je prošao tolike obrade.

Primijetimo kao treće i jednu sintaktičku nespretnost: - *Rješenje krize mora se tražiti političkim i diplomatskim putem - dodao je Xi. Kineski predsjednik kazao je Merkel da je "izrazito osjetljiva" i treba oprezno "vagati" poteze*. „Izrazito osjetljiva“ je kancelarka Merkel ili kriza?

Primjer (30) ilustrira hrvatski kulturološki fenomen famoznih neimenovanih izvora:

(30) ČEKA SE SAMO IZLAZAK IZ ZATVORA

Radimir Čačić osniva stranku, ali prekasno za europske izbore

ZAGREB - Razlog zbog kojeg je Radimir Čačić prije nekoliko mjeseci bio izbačen iz HNS-a njegovo je inzistiranje na tome da stranka prije sljedećih parlamentarnih izbora napravi sporazum s listom Milana Bandića, HDSSB-om, Nacionalnim forumom Nikice Gabrića i, ako bi to bilo moguće, IDS-om. Naši izvori iz HNS-a kažu kako Čačić, s kojim je obavljeno više sastanaka tijekom njegovih slobodnih vikenda, ne samo što je inzistirao na suradnji sa spomenutim strankama nego im je praktički, u ime HNS-a, počeo nuditi predizbornu koaliciju.

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

- Naravno da vodstvo stranke nije moglo pristati na nešto takvo. I budući da je on u vrijeme svojih vikend-izlazaka iz zatvora počeo i pregovarati s nekima od spomenutih stranaka, i da nije slušao naša upozorenja da to ne radi, nije nam preostalo ništa drugo nego da ga izbacimo iz stranke - **izjavio je jedan član vodstva HNS-a. U HNS-u neslužbeno priznaju kako bi im Čačićev izlazak iz zatvora i eventualno formiranje nove stranke, čiji bi naziv bio sličan HNS-ovom, mogao zadati velike probleme, posebno u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, gdje je Čačić uvijek imao veliku podršku birača. Kako se može doznati iz kruga Čačićevih pristasa, odluka o formiranju nove stranke definitivno je donesena i čeka se samo njegov izlazak iz zatvora.**

- Naravno, neće biti moguće izići na izbore za Europski parlament jer za to neće biti dovoljno vremena, ali gotovo je sigurno da ćemo formirati novu stranku. Neke su pripreme već počele, ali ništa se neće formalno početi dok Ratko ne iziđe iz zatvora - **rekao nam je jedan od Čačićevih dugogodišnjih suradnika.**

Što se tiče eventualnih budućih koalicijskih partnera nove stranke, vrlo je vjerojatno da će to biti lista Milana Bandića. **Kako se može doznati**, Bandić ne namjerava ponoviti pogrešku otprije dvije godine, kada je na parlamentarne izbore izišao sam i doživio debakl. Već se više puta sastao s Čačićem u vrijeme njegova služenja zatvorske kazne. HDSSB je trenutačno vodeća stranka Saveza za Hrvatsku, ali tek treba vidjeti koliko je ta skupina osam stranaka dugo spremna biti zajedno. Na lokalnim izborima 2009. godine HNS je, uz Čačićev blagoslov, tada je bio predsjednik stranke, išao zajedno s HDSSB-om na lokalne izbore u Osijeku.

Ako je PG neimenovani izvor, postavlja se pitanje tko preuzima odgovornost za istinitost iskaza. U slučaju neistine novinar se može pravdati da je samo prenio što mu je rekao neimenovani izvor, a ovoga se ne može sankcionirati jer je neimenovan. Neimenovanje primarnog govornika otvara i širok prostor manipulaciji od strane novinara jer u slučaju da novinar citira neistinito, neimenovani izvor nema manevarskog prostora ako i otkrije svoj identitet jer novinar uvijek može poreći da je citirao baš njega kad je naveo neimenovani izvor. Fenomen neimenovanih izvora vrlo je raširen u hrvatskim medijima, iako postoji zapravo samo jedna situacija u kojoj je skrivanje identiteta osobe koja je novinaru dala informaciju opravdano, naime ako se radi o prokazivanju kriminalnih radnji zbog kojega bi informant doista mogao biti ugrožen – jer znamo što se u našem još uvijek korumpiranom društvu događa tzv. zviždačima. Upravo novinarima i njihovim neimenovanim izvorima možemo zahvaliti otkrivanje najgorih slučajeva gospodarskog kriminala u Hrvatskoj. No čitajući članak u primjeru (30), pitamo se kakva li to ugroza prijeti primarnim govornicima da su ostali anonimni? Mogu-

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

će objašnjenje za anonimnost izvora bila bi njihova briga za vlastite pozicije unutar jedne od konkurentskih političkih stranaka o kojima je riječ u članku. Drugo moguće objašnjenje već smo dotaknuli: novinar pokušava manipulirati čitateljima time što spekulira o aktualnim događanjima u spomenutim političkim strankama, a citiranje zlorabi da bi stvorio privid autentičnosti. Bez obzira koje je objašnjenje bliže istini, neimenovanje izvora u članku (30) nije opravdano, odnosno izostala je intervencija urednika koji odobrava objavljivanje članka.

POPIS IZVORA

(svim izvorima posljednji put pristupljeno 6.9.2014.)

Primjer (1): <http://www.glasistre.hr/vijesti/hrvatska/milanovic-na-temu-linica-sve-rekao-prije-tri-tjedna--441478>

Primjer (2): http://www.glasistre.hr/multimedija/pula_istra/obiljezen-dan-istarske-zupanije-360668

Primjer (3): <http://lorinn.net/2013/10/19/govorio-je/>

Primjer (4): http://www.glas-koncila.hr/knjizara_detaljno.html?knjiga_ID=123

Primjer (5): <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/105023-lukavi-pupovac-dolazi-u-vukovar-poloziti-vijence-svim-zrtvama-a-govorio-je-da-u-tome-gradu-nema-emocija-vec-politike.html>

Primjer (6):

<http://www.slobodnadalmacija.hr/Novosti/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/220243/Default.aspx>

Primjer (7): http://rtv-hb.com/?action=show_article&id=76

Primjer (8): <http://www.mojarijeka.hr/vijesti/matjaz-kek-u-rijeci-govorio-o-timskom-radu-kao-kljucu-uspjeha/>

Primjeri (9), (13) i (14): <http://www.jutarnji.hr/jovanovic-uzvraca-udarac--da-sam-zloban--dao-bih-vjeronauk-na-ustavni-sud-/1186359/>

Primjer (10): <http://dalje.com/hr-svijet/marco-rubio---kandidat-za-predsjednika-sad-a-2016/456999>

Primjer (11): <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/povorka-hrvata-pokazala-haaskom-sudu-crveni-karton.html>

Primjeri (12) i (25): <http://www.jutarnji.hr/sinisa-hajdas-doncic-nova-je-zvijezda-sdp-a/1167380/>

Primjeri (15) i (23): <http://www.vecernji.hr/hrvatska/roditelji-nasilnika-zasto-ga-je-ostavio-kao-psa-kriv-je-104720>

Primjer (16): <http://www.24sata.hr/nogomet/zdravko-mamic-ili-ante-cacic-tko-im-je-dao-crveni-karton-279463>

Primjer (17): <http://mreza.tv/papa-franjo-stepinca-ce-proglasiti-svetim/>

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

Primjer (18): <http://www.057info.hr/vijesti/2014-02-24/nadbiskup-puljic-se-javno-ispricao-zrtvama-i-otkrio-kaznu-za-don-ivanova>

Primjer (19): <http://www.nacional.hr/clanak/91806/josipovic-u-new-yorku-bill-clinton-obecao-dovodenje-americkih-ulagaca-u-hrvatsku>

Primjer (20): <http://www.soundset.hr/vijesti/zagreb-i-okolica/bandic-obisao-sljeme-te-zagrepcanima-obecao-zicaru-do-iduceg-proljeca>

Primjer (21): <http://www.jutarnji.hr/template/article/article-print.jsp?id=331073>

Primjer (22): <http://www.politikaplus.com/mobile/novost/85362/Vladimir-Seks-odbio-komentirati-prijetnje-koje-mu-je-uputio-Branimir-Glavas>

Primjer (24): <http://www.jutarnji.hr/salomon-perel-ispovijest-jedinog-zidova-clana-hitlerove-mladezi--moja-misija-je-da-sirim-istinu-o-zlu-nacizmu--/1180835/>

Primjer (26): <http://www.vecernji.hr/evo-zasto-su-ove-cetiri-europske-ministrice-obrane-postale-hit-na-internetu-920842>

Primjer (27): <http://www.24sata.hr/svijet/pentagon-rusi-ulaze-u-zracni-prostor-ukrajine-g7-sankcije-364030>

Primjer (28): <http://www.vecernji.hr/svijet/rusi-sa-6000-snaga-preuzeli-kontrolu-na-krimu-medvedev-predvidio-krvoprolice-924416>

Primjer (29): <http://www.vecernji.hr/svijet/kineski-predsjednik-zbog-ukrajinske-krize-nazvao-obamu-i-merkel-925821>

Primjer (30): <http://www.glas-slavonije.hr/228625/1/Radimir-Cacic-osniva-stranku-ali-prekasno-za-europske-izbore>

LITERATURA

Burger, Harald, 1976. "die Achseln zucken" – Zur sprachlichen Kodierung nicht-sprachlicher Kommunikation. *Wirkendes Wort. Deutsche Sprache in Forschung und Lehre*, Jg. 26, str. 311-334.

Harras, Gisela, 2001. Performativität, Sprechakte und Sprechaktverben, u: Harras, Gisela (ur.), *Kommunikationsverben. Konzeptuelle Ordnung und semantische Repräsentation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, str. 11-32.

Heringer, Hans Jürgen, 2006. Die Welt vom Hörensagen. *Deutschunterricht* 58, str. 40-50.

Heringer, Hans Jürgen, 2011. *Ein Affe im Spiegel? Journalisten und wir – eine Kritik*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.

Karabalić, Vladimir, 2012. Wozu verpflichtet sich der Übersetzer? Eine sprechakttheoretische Darstellung, u: Đurović, Annette (ur.), *Freiheit und Verantwortung – Ethik und Moral in der Translation*. Beograd: Filološki fakultet, str. 21-36.

Searle, John R., 1976. A Classification of Illocutionary Acts. *Language in Society*, Vol. 5, No. 1, str. 1-23.

Searle, John R., 1983. *Intentionality. An Essay in the Philosophy of Mind*. Cambridge: University Press.

Vladimir Karabalić: "O citiranju u suvremenim hrvatskim pisanim medijima", u: Rišner, Vlasta (ur.), *Jezik medija nekada i sada. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku*. Zagreb / Osijek: Hrvatska sveučilišna naklada / Filozofski fakultet u Osijeku, 2016., 148-163

ZUM ZITIEREN IN KROATISCHEN PRINTMEDIEN DER GEGENWART

Zusammenfassung

Das Zitieren als eines der häufig verwendeten Mittel, mit denen Journalisten die Glaubwürdigkeit ihres Berichtens zu untermauern versuchen, wird im Beitrag methodologisch unter dem Aspekt der Verpflichtungen untersucht, die der Journalist bei der Wiedergabe fremder Rede eingeht. Unter diesem Aspekt werden im Beitrag am Korpus der Online-Ausgaben kroatischer Zeitschriften und anderer informativer Online-Portale die Unterschiede herausgearbeitet zwischen dem neutralen und verschiedenen Arten interpretativen Zitierens, je nach dem Prädikat im redееinführenden Satz. Das neutrale Zitieren ist journalistischen Texten angemessen, während interpretatives Zitieren nicht immer angemessen ist, ja mitunter als manipulativ eingeschätzt werden kann, wie an einigen Beispielen dargestellt wird.

Schlüsselwörter: neutrales Zitieren, interpretatives Zitieren, Redeeinführung, neutrale Sprechverben, Einstellungsverben, Illokutionsverben, Kinegramme, Manipulation